

**STUDIJA OPRAVDANOSTI DAVANJA KONCESIJE
ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI PRUŽANJA MEDIJSKE
USLUGE DIGITALNOG RADIJA – DAB+**

Zagreb, travanj 2023.

STUDIJA OPRAVDANOSTI DAVANJA KONCESIJE ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI PRUŽANJA MEDIJSKE USLUGE DIGITALNOG RADIJA - DAB+

1. Uvod

Ova studija opravdanosti ima za cilj utvrditi postoji li opravdanost davanja koncesija za digitalni radio – DAB+ za područja navedena u ovoj studiji.

Davatelj koncesije u sklopu pripremnih radnji za raspisivanje natječaja za davanje koncesije izrađuje studiju opravdanosti i procjenu vrijednosti koncesije sukladno Zakonu o koncesijama („Narodne novine“, broj 69/17 i 107/20). Prilikom izrade studije opravdanosti davatelj koncesije posebno uzima u obzir javni interes i financijski učinak davanja koncesije na državni proračun.

2. Opće informacije

Područja koncesija su:

Multipleks	Područje pokrivanja
DD0	dio Primorsko-goranske, Istarska, dio Ličko-senjske županije
DG0	dio Dubrovačko-neretvanske županije

Koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga digitalnog radija daje se temeljem odredaba Zakona o elektroničkim medijima i Zakona o koncesijama po provedenom, propisanom postupku te se ne može prenijeti na drugu pravnu osobu.

Prilikom obavljanja djelatnosti pružanja medijske usluge televizije nakladnik je dužan, uz Zakon o elektroničkim medijima i druge pozitivne pravne propise, poštivati i podzakonske akte:

- Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i/ili radija i vođenju očevidnika („Narodne novine“, broj 118/22)
- Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima („Narodne novine“, broj 106/22)
- Pravilnik o hrvatskim audiovizualnim djelima („Narodne novine“, broj 3/23)
- Pravilnik o detaljnim mjerilima za određivanje audiovizualnih i/ili radijskih programa koji se smatraju vlastitom proizvodnjom („Narodne novine“, broj 22/22)
- Pravila za ostvarivanje prava na ispravak u programima pružatelja audio i audiovizualnih medijskih usluga („Narodne novine“, broj 46/10).

3. Procjena vrijednosti koncesije

Koncesijska područja za digitalni radio – DAB+ su novoosnovana i do sada nisu postojala, osim u smislu eksperimentalnog emitiranja. Zbog toga nije moguća usporedba s postojećim nakladnicima analognog radija u smislu ostvarenja mogućih prihoda.

Međutim, temeljem više analiziranih setova podataka može se zaključiti kako je za sada prodor tehnologije digitalnog radija veoma ograničen, kako u smislu dostupnih digitalnih radijskih prijemnika, tako i u smislu svijesti potrošača o dostupnoj novog tehnologiji emitiranja. Naime, za razliku od procesa prelaska na digitalno televizijsko emitiranje, u koju svrhu je Vlada RH napravila i strategiju, prelazak na digitalno radijsko emitiranje ne predviđa istovremeno ukidanje analognog radijskog emitiranja. Dakle, istovremeno će postojati i digitalno radijsko emitiranje i analognog. Opravdano se postavlja pitanje mogućnosti ostvarenja marketinškog prihoda isključivo od djelatnosti digitalnog radija. Agencija je postavila upit prema 9 nakladnika radija koji su sudjelovali kroz cjelokupno razdoblje eksperimentalnog emitiranja digitalnog radija u smislu da li su imali prihod od marketinga isključivo vezan uz eksperimentalno emitiranje digitalnog radija. Od 9 nakladnika, na upit je odgovorilo njih 7, od čega ih 6 odgovorilo kako nisu ostvarili nikakav marketinški prihod vezan isključivo uz digitalni radio. Jedini nakladnik koji je ostvario prihod je appinventiv d.o.o. i to za 2021. godinu u iznosu od 72.470 kuna. No, potrebno je napomenuti kako appinventiv d.o.o. nije koncesionar već ima dopuštenje.

Može se zaključiti kako oglašivači još uvijek nisu prepoznali digitalni radio kao platformu za oglašavanje, što je i razumljivo budući da još uvijek mali postotak građana može slušati digitalni radio.

Isto tako, sukladno relevantnim istraživanjima o navikama slušanja radija, razvidno je kako većina građana radio sluša u svojim vozilima. Prema anketi koju je proveo Centar za vozila Hrvatske (CVH) u ispitnom uzorku automobila starosti od 2014 do 2021. godine utvrđeno je da njih 30% ima ugrađen DAB+ prijemnik, to jest, procjena je da se radi o 175.000 vozila. Međutim, napominje se kako je ukupan broj registriranih vozila u 2019. godini iznosio 2,275 milijuna registriranih vozila te to treba staviti u omjer s uzorkom starosti vozila do 7 godina. Promatrajući situaciju na taj način dolazimo do udjela od 7,7 % vozila u RH u kojima je moguće slušati i FM i digitalni radio - DAB+ program.

Dakako, prema procjenama CVH tek ćemo 2032. godine u Hrvatskoj imati više od 1,6 milijuna vozila s mogućnošću slušanja DAB+ radijskog programa.

Vezano uz broj uređaja za prijem digitalnog radijskog signala ističe se kako za razliku od digitalnih televizora kojih ima cca 700.000 koji omogućuju praćenje programa preko kablskih i IP operatera, te još 600.000 kućanstava koja posjeduju mogućnost prijema digitalnog televizijskog signala putem antenskih sustava (free to air) – ostvarena je penetracija televizijskih uređaja od oko 1,3 milijuna.

Nadalje, moguće je pretpostaviti kako postoji barem toliko i radijskih uređaja u kućanstvima i poslovnim uredima, plus analogni radijski uređaji u automobilima (2.275.000 - podatak za 2019. godinu) što sve pak znači da postoji gotovo 3,5 milijuna analognih radio prijemnika u RH i zato je isplativo komercijalno emitiranje u analognoj FM tehnologiji.

Kad je riječ o DAB+ uređajima za prijem digitalnog radijskog programa, procjena je da ih u kućanstvima i uredima tijekom četiri godine eksperimentalnog emitiranja DAB-a+ do 10.000, što je u odnosu na 1,3 milijuna FM radio prijemnika tek 0,8%.

Zaključno, a vezano uz rezultate ankete o DAB+ emitiranju koje je provela AEM, ističe se kako su nakladnici iskazali podatak da nemaju novčanih sredstava za istodobno plaćanje obaveza analognog FM radijskog emitiranja i digitalnog DAB+ emitiranja, pa se zbog toga njih 64,71% neće prijaviti za poziv AEM-a za DAB+ dopuštanjem ili koncesijom.

Nadalje, oko 13% nakladnika su vrlo zadovoljni i uglavnom zadovoljni ponuđenim cijenama i popustima OIV-a za emitiranje u DAB+ tehnologiji, a 77% su niti zadovoljni, niti nezadovoljni, uglavnom i u potpunosti nezadovoljni cijenama.

Tek oko 15,38 % nakladnika ocjenjuje da će marketinške agencije i oglašivači u 2022. godini povećati budžete i ulagati u DAB+ emitiranje, dok se njih 28,21 % niti slaže niti ne slaže s tom tezom, a 56,41% se uglavnom ili u potpunosti ne slaže s tom tvrdnjom.

Slijedom navedenog, a posebno uzimajući u obzir da u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu pad prihoda od medijske djelatnosti radijskih nakladnika iznosi 21,63%, a ukupne medijske industrije od 7,37% dokaz koliko je teška gospodarska situacija u kojoj se počinje s komercijalnim DAB+ emitiranjem.

4. Javni interes

U okviru pripremnih radnji i za potrebe izrade ove studije opravdanosti, Vijeće za elektroničke medije je objavilo javni poziv udrugama civilnog društva i ostalim pravnim i fizičkim osobama za očitovanjem o postojanju javnog interesa za elektroničkim medijem na području koncesija nabrojanih u točki 2. Javni poziv je objavljen na internetskim stranicama Agencije za elektroničke medije.

Očitovanja su zaprimljena za područja koja su predmet ove studije opravdanosti i to područje:

- DD0 - dio Primorsko-goranske, Istarska, dio Ličko-senjske županije – 4 očitovanja pravnih osoba i više očitovanja fizičkih osoba
- DG0 – dio Dubrovačko-neretvanske županije - 4 očitovanja pravnih osoba i više očitovanja fizičkih osoba.

Slijedom očitovanja udruga civilnog društva i ostalih pravnih i fizičkih osoba na Javni poziv utvrđen je javni interes za djelovanjem elektroničkog medija za koncesijska područja DD0 - dio Primorsko-goranske, Istarska, dio Ličko-senjske županije te za DG0 - dio Dubrovačko-neretvanske županije.

5. Financijski učinci davanja koncesije i vrijednost koncesije

Kako je navedeno u poglavlju procjena vrijednosti koncesije koncesijska područja za digitalni radio – DAB+ su novoosnovana i do sada nisu postojala, osim u smislu eksperimentalnog emitiranja.

Zbog toga nije moguća procjena vrijednosti koncesije niti usporedba s postojećim nakladnicima analognog radija u smislu ostvarenja mogućih prihoda. Važno je naglasiti da je sukladno upitu Agencije prema 9 nakladnika radija koji su sudjelovali u cjelokupnom razdoblju eksperimentalnog emitiranja digitalnog radija, u smislu da li su imali prihod od marketinga isključivo vezan uz eksperimentalno emitiranje digitalnog radija. Od 9 nakladnika, na upit je odgovorilo njih 7, od čega ih 6 odgovorilo kako nisu ostvarili nikakav marketinški prihod vezan isključivo uz digitalni radio. Jedini nakladnik koji je ostvario prihod je appinventiv d.o.o. i to za 2021. godinu u iznosu od 72.470 kuna. No, potrebno je napomenuti kako appinventiv d.o.o. nije koncesionar već ima dopuštenje.

Pri tome je nužno razumijeti i da emitiranje digitalnog radija stvara dodatne troškove nakladnicima gdje se kao dvije najznačajnije stavke troškova ističu troškovi autorskih prava HDS ZAMP-u sukladno Općim uvjetima za obračun naknade za emitiranje radio programa u sklopu platforme DAB+ i trošak prijenosa i odašiljanja podataka u DAB+ mreži OIV-a. Treba istaći da će OIV u razdoblju od 16. studenoga 2021. godine do 31. prosinca 2023. godine na svoje cijene prijenosa i odašiljanja podataka u DAB+ mreži odobriti 50% popusta, a od 1. siječnja 2024. godine do 31. prosinca 2025. godine 30%, dok nakon tog razdoblja cijene ne podliježu umanjenju. Sukladno tome okvirna procjena minimalnih iznosa ova dva troška za nacionalno emitiranje na godišnjoj razini, uz kapacitet 72 kbit/s, iznosi od 464 tisuća kuna (od 61,6 tisuća EUR) za 2022. i 2023. godinu, 641 tisuću kuna (od 85,1 tisuća EUR) za 2024. i 2025. godinu te 907 tisuća kuna (od 120,4 tisuće EUR) u razdoblju od 2026. pa do 2032. godine. Okvirna procjena minimalnih iznosa ova dva troška za emitiranje u primjerice digitalnoj regiji DB0-DC0 na godišnjoj razini, uz kapacitet 64 kbit/s, iznosi od 196 tisuća kuna (od 26 tisuća EUR) za 2022. i 2023. godinu, 271 tisuću kuna (od 36 tisuća EUR) za 2024. i 2025. godinu te 383 tisuće kuna (od 50,8 tisuća EUR) u razdoblju od 2026. pa do 2032. godine. Uz kapacitet od 72 kbit/s iznosi za digitalnu regiju DB0-DC0 se kreću od 220 tisuća kuna (od 29,2 tisuće EUR) za 2022. i 2023. godinu, 304 tisuće kuna (od 40,3 tisuće EUR) za 2024. i 2025. godinu te 431 tisuću kuna (od 57,2 tisuće EUR) u razdoblju od 2026. pa do 2032. godine.

Ne treba zaboraviti da su osim ova dva najznačajnija troška izgledni i dodatni troškovi a sve sukladno Pravilniku o minimalnim uvjetima za obavljanje audio i audiovizualnih medijskih usluga i vođenju očevidnika, kao primjerice troškovi zaposlenika i poslovni prostor. Sve navedeno dodatno povećava iznose troškova, pa ukoliko bi se još samo uključilo bruto troškove dva zaposlenika na godišnjoj razini, gore iskazani iznosi bi porasli za otprilike 126,6 tisuća kuna (otprilike 16,8 tisuća EUR) godišnje i to za minimalnu neto plaću u RH.

6. Zaključak

Iako trenutno stanje na radijskom tržištu te veoma ograničena penetracija digitalnih radijskih prijemnika rezultira veoma ograničenom mogućnošću ostvarivanja marketinških prihoda, kao i relativno velikim troškovima vezanima uz emitiranje u digitalnim radijskim multipleksima, činjenica je da djelatnost digitalnog radija predstavlja novu tehnologiju te da je proširenost digitalnih prijemnika još uvijek relativno mala, studija opravdanosti pokazala je kako ne postoji financijska opravdanost za objavu Obavijesti o namjeri davanja koncesije za digitalni radio. Međutim, kako ipak postoji javni interes za dobivanje koncesije

za digitalni radio, osim za dva područja, te uvažavajući odgovornost i ulogu Vijeća za elektroničke medije u poticanju i razvoju novih tehnologija, Vijeće smatra kako ipak postoji šira društvena opravdanost i javni interes za pokretanje postupka davanja koncesija u područjima u kojima je iskazan javni interes. Napominje se i kako su eventualni budući ponuditelji u mogućnosti u bilo kojem trenu odustati od dodijeljene koncesije. Vijeće smatra kako javni interes u ovom slučaju se najviše očituje u činjenici poticanja razvoja nove tehnologije digitalnog radija te mogućem povećanom interesu nakon dodijeljenih koncesija. Slijedom navedenog, utvrđuje se javni interes za područja DD0 - dio Primorsko-goranske, Istarska, dio Ličko-senjske županije te za područje DG0 - dio Dubrovačko-neretvanske županije.